

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Марияна Христова Витанова,

Институт за български „Проф. Любомир Андрейчин“, БАН

за дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“
в област на висше образование: 2. Хуманитарни науки; Професионално направление: 2.1.
Филология.

Автор на дисертационния труд: Теодора Пламенова Кръстева, докторантка в
Секцията за етнолингвистика при Института за български „Проф. Любомир Андрейчин“,
БАН

Тема на дисертационния труд: Устойчиви сравнения в българския и руския език
– лингвистични и лингвокултурологични аспекти

Научен ръководител: доц. д-р Палмира Легурска

1. Актуалност на разработвания в дисертационния труд проблем в научно и научно-приложно отношение

Темата на дисертацията е дисертабилна и актуална. През последните десетилетия е налице засилен интерес към устойчивите сравнения (УС) като обект на етнолингвистиката и лингвокултурологията както в рамките на един език, така и в съпоставителен план. Различни проблеми, свързани с УС в български и руски език, са разглеждани в съпоставителен план в българската езиковедска литература, но цялостно изследване няма. Съпоставителното изучаване на УС е важно както в теоретичен аспект, така и в практически план за теорията и практиката на превода, за двуезичната лексикография и в чуждоезиковото обучение.

2. Познания на дисертантката върху състоянието на проблема в научната литература

Докторантката познава добре научната литература в изследваната област. В библиографията са посочени около 146 заглавия (с. 218 – 232) на български и чужди учени. В изложението е налице стремеж за пълно представяне на проучената научна литература. Разгледани и цитирани са тезите на по-важните публикации, свързани тематично с дисертационния труд. Всичко това е свидетелство за задълбочени познания на научната проблематика и съществуващата литература.

3. Коментар на избраната методика

Използваните методи са подходящо подбрани и напълно съответстват на поставените в дисертацията цели и задачи. Трудът е съпоставително изследване на българските и руските УС в синхронен план, в което са приложени семасиологичен и ономасиологичен подход. Използвани са също описателен и сравнителен подход, лингвокултурологичен анализ.

4. Кратка аналитична характеристика на научните приноси на дисертационния труд

Дисертацията е с обем от 327 страници. Работата е структурирана в четири глави с уводна и заключителна част, азбучен показалец на ексцерпирани устойчиви сравнения в български и руски език, списък на използваната литература. Изведени са приносите на дисертацията. Структурата на работата е логически издържана и прегледна.

Основен източник на анализирания материал са речници на българския и руския език. Използването и на електронни корпуси е положителна страна на дисертацията, тъй като в тях се проследява конкретната реализация на УС в текстове.

В уводната глава ясно са дефинирани обектът и предметът на дисертацията, целите и задачите, които си поставя изследването, приложените подходи при разработването на проблематиката, мотивира се нейната актуалност, посочват се източниците на използвания материал.

Първата глава е посветена на появата и развитието на лингвокултурологията като научно направление и отликите между нея и етнолингвистиката. Представени са основните понятия, с които борави лингвокултурологията.

Във втора глава са разгледани схващанията на различни учени за статута на УС, за тяхното значение, степен на фразеологизация, мотивираност, оценъчност, структура,

вариативност, многозначност, семантичните отношения на синонимия и антонимия, критериите за устойчивост. Открити са съществуващите два подхода в разглеждането на устойчивите сравнения, свързани с тясното и широкото разбиране на фразеологията. Посочено е, че при тесния подход водещ е семантичният критерий, докато широкият отчита не само семантиката, но и формата и функционирането на УС. Разгледана е еквивалентността при съпоставяне на УС в два езика, която е много важна при превод. УС са класифицирани по различни показатели – според модула на сравнение; според лексикалното значение на съществителното име от сравняваната част; според принадлежността на УС към книжовния език, като се посочва, че динамиката в системата на УС се изразява в архаизация, отмиране и поява на нови УС. Дисертантката се спира и на различията в лексикографското представяне на УС, дължащи се на различните схващания за същността и границите им.

Следващите две глави са основни за дисертацията. Трета глава е посветена на изследването на УС според модула на сравнение. Изведени са различни еталони за физически, интелектуални, морални и социалнокомуникативни качества при адекватните УС, за действия и състояния при глаголните УС.

В четвърта глава УС са анализирани според сравнителната дума. Дисертантката се е ограничила до УС със сравнителна дума етноним и зоонимите куче, лъв, орел. Добре би било да мотивира малко повече избора само на тези образи преди да пристъпи към конкретния анализ.

В заключителната глава са обобщени изводите от анализа в отделните части. Дисертантката формулира и някои допълнителни критерии за степента на закрепеност на УС в съзнанието на езиковите носители.

Езикът на изложението се отличава с точност и яснота, което позволява възприемането му без затруднения.

Формулираните от дисертантката научни приноси отразяват обективно постигнатото в дисертацията.

5. Преценка на публикациите по дисертационния труд: брой, характер на изданията, в които са публикувани

В списъка на публикациите на дисертантката са включени девет заглавия, свързани с изследваната в дисертацията тема, публикувани в списание „Български език“, в Библиотека „Международен филологически форум“, издание на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, в сборници с доклади от международни конференции. Статиите на дисертантката имат безспорна научна стойност.

6. Автореферат

Авторефератът е написан по установените стандарти и отговаря на структурата и съдържанието на дисертационния труд. В рамките на 47 страници адекватно са отразени основните положения и научните приноси на дисертационния труд. Кандидатката е приложила и задължителната библиографска справка за своите публикации по темата на дисертацията.

7. Заключение

Дисертационният труд *Устойчивите сравнения в българския и руския език* отговаря на изискванията за дисертабилност. Трудът е цялостно и подробно съпоставително изследване на устойчивите сравнения в български и руски език. Дисертантката е успяла да разработи убедително и в необходимия обхват изследваната тема, притежава необходимите за едно научно изследване умения за анализ, синтезиране и съпоставяне. Успешно разрешените цели и задачи на труда и неговите теоретични и практически приноси ми дават основание да гласувам положително на Теодора Пламенова Кръстева да бъде присъдена образователната и научна и степен *доктор*.

20.11.2022 г.

София

Изготвил становището:

(доц. д-р Марияна Витанова)